

Ujasněme si pár věcí: Za prvé, veškeré bitvy a veškeré války nakonec vždy rozhodne pěchota. Za druhé, pěchota vždy nese hlavní tíhu bojů. Utrpí nevyšší ztráty a její životní podmínky jsou a budou nejhorší. Za třetí, situace, do kterých se pěchota dostane, jsou nejhůře předpověditelné a kvalitní pěchotní výcvik je, ze všech odborností, tím nejsložitějším typem výcviku.

*polní maršál Archibald Percival Wavell,
velitel britských sil na Blízkém východě v letech 1939-1941*

1. Definice a kategorie pěchoty

Pěchotu lze, na soudobém válčišti, definovat jako vojáky vyzbrojené ručními zbraněmi a primárně vedoucí bojovou činnost pěšky. Pěchota má obvykle fyzicky velice náročný výcvik, který je zejména zaměřen na rozvoj síly, vytrvalosti a agresivity.

Ve většině moderních ozbrojených sil se početní stavy pěchoty postupně snížily na úkor jiných, zejména technických a logistických odborností. V současnosti pěchota obvykle tvoří 10-30 % celkového stavu pozemních sil v moderních ozbrojených silách. Z těchto údajů vyplývá nárůst technologické vyspělosti moderních ozbrojených sil a kladení důrazu na logistické zabezpečení vojáků (velký počet nebojového personálu). V méně rozvinutých ozbrojených silách stále pěchota tvoří vyšší procentuální zastoupení.

V ozbrojených silách NATO se pěchota obvykle dělí na tři hlavní kategorie:

- ❑ těžká kategorie – např. mechanizovaná pěchota
- ❑ střední kategorie – např. motorizovaná pěchota
- ❑ lehká kategorie – např. lehká, výsadková a aeromobilní pěchota

Pěchota těžké kategorie se přepravuje pásovými nebo kolovými bojovými vozidly pěchoty. Pěchota střední kategorie se přepravuje kolovými nebo pásovými obrněnými transportéry, popřípadě nákladními automobily. Pěchota lehké kategorie se přepravuje pěšky, popřípadě taktickými nebo strategickými vzdušnými prostředky.

Organizačními stupni pěších jednotek, ve většině moderních profesionalizovaných ozbrojených sil, jsou palebný tým, družstvo, četa, rota, prapor, brigáda a divize.

2. Historický vývoj koncepce palebného týmu

Koncepce palebného týmu vychází ze zkušeností z válečných konfliktů v první polovině 20. století (zejména první a druhé světové války). Od napoleonských válek do první světové války bylo obvyklou taktikou pěchoty nasazení velkých počtů vojáků v sevřených

Foto 1: Němečtí *Stosstruppen* při útoku na francouzské zákopy za první světové války

na Sommě v roce 1916. Do té doby bojovaly čety jako nejmenší organizačně a takticky samostatné jednotky.

Koncepce palebného týmu byla dále rozvinuta v období mezi válkami kapitány americké námořní pěchoty Evansem F. Carlsonem, který se v roce 1937 osobně zúčastnil čínsko-japonské války, a veteránem americké intervence v Nikaragui Merritem A. Edsonem.

V průběhu zmiňované americké intervence v Nikaragui se družstvo americké námořní pěchoty skládalo z velitele, sedmi střelců vyzbrojených opakovacími puškami M1903 a střelce vyzbrojeného automatickou puškou M1918 BAR. V pozdější fázi konfliktu došlo k zavedení zbraní jako samopal M1928 Thompson nebo různých druhů brokovnic, což mělo velký vliv na vývoj pěchotní taktiky. Tyto nově zavedené zbraně umožnily malým jednotkám a hlídkám námořní pěchoty vést mnohem samostatnější bojovou činnost, neboť nyní disponovaly daleko větší palebnou silou než dříve. Takto vyzbrojený čtyřčlenný palebný tým měl v husté vegetaci nikaragujské džungle větší palebnou sílu než dříve celé devítičlenné družstvo vyzbrojené opakovacími puškami. Tyto poznatky kapitán Edson přivezl zpět do Spojených států a když vypukla druhá světová válka stal se velitelem 2. úderného praporu námořní pěchoty (*2nd Raider Battalion USMC*). Tento elitní prapor (jeden ze dvou) lehké námořní pěchoty byl jako jeden z prvních vyzbrojen novými poloautomatickými puškami M1 Garand. Edson zavedl (z důvodu zvýšení palebné síly) organizační členění pěšího družstva ve svém praporu na velitele družstva a tři palebné týmy (v té době nazvané palebné skupiny). Každý palebný tým se skládal ze tří osob: střelce vyzbrojeného poloautomatickou puškou M1, samopalníka vyzbrojeného samopalem M1928 Thompson a střelce vyzbrojeného automatickou puškou M1918 BAR.

formacích, ve kterých byla malým jednotkám poskytnuta jen nepatrná možnost vlastní iniciativy. Tímto došlo v průběhu první světové války k ustálení frontových linií a zákopovému způsobu boje. K prolomení této patové situace zavedla německá vojska tzv. taktiku infiltrace, kdy malé, samostatné jednotky nepozorovaně pronikaly (infiltrovaly se) frontovou linií protivníka. Tuto taktiku využívaly zejména německé úderné jednotky (*Stosstruppen*). Britské a kanadské jednotky obvykle začaly rozdělovat pěší čety do družstev až po bitvě

Foto 2: První palebný tým postupuje ulicí, druhý ho jistí (britská pěchota v roce 1969 v Severním Irsku)

K dalšímu vývoji v organizaci a taktice palebného týmu docházelo i po druhé světové válce, zejména v ozbrojených silách NATO. Hlavními novátory v této oblasti byly Spojené státy (zejména díky vietnamské válce) a Velká Británie (převážně z důvodu získaných zkušeností v průběhu konfliktu v Severním Irsku).

3. Současnost koncepce palebného týmu

Palebný tým (*Fire Team*) je nejnižší organizační stupeň pěších jednotek mnoha moderních ozbrojených sil, jako např. pozemních sil Velké Británie (U.K. Army), námořní pěchoty Velké Británie (U.K. Royal Marines), pozemních sil Spojených států (U.S. Army), námořní pěchoty Spojených států (U.S. Marine Corps), pozemních sil Kanady (Canadian Land Force Command), pozemních sil Austrálie (Australian Army) a mnoha dalších. Palebný tým se obvykle skládá ze čtyř a méně vojáků a dva palebné týmy tvoří jedno družstvo.

Koncepce palebného týmu je založena na potřebě maximální taktické flexibility pěchoty. Palebný tým je schopen provádět samostatné manévry palbou a pohybem v sestavě družstva. Kvalitní řízení palebných týmů závisí na kvalitním výcviku malých jednotek, zkušenosti příslušníků týmu, kvalitním komunikačním systému až do stupně tým (popřípadě jednotlivců) a kvalitních poddůstojníků – velitelích.

Z výše uvedených důvodů zavedly koncepci palebného týmu převážně plně profesionalizované ozbrojené síly. Tato koncepce není vhodná pro ozbrojené síly, jejichž taktika je založená na masovém nasazení pěchoty anebo jejichž poddůstojnický sbor a mužstvo jsou tvořeny branci. Branná povinnost znemožňuje efektivní použití koncepce palebného týmu v praxi (o čemž se přesvědčily Spojené státy ve vietnamské válce), neboť efektivní zvládnutí taktiky na takto nízkém

stupni vyžaduje dlouhodobou spolupráci mezi členy týmu a kvalitní velení.

Vytvoření efektivní koncepce palebného týmu a její zavedení do praxe je klíčové pro vytvoření skutečně profesionálních pěších jednotek, neboť tyto týmy se stávají jejich novými základními kameny (na rozdíl od družstev, jenž jsou základními stavebními kameny v brannekých ozbrojených silách). Psychologické studie provedené v pozemních silách Spojených států poukazují na skutečnost, že vůle bojovat a zvítězit je daleko více

Foto 3: První palebný tým kryje druhý, při překonávání otevřeného prostoru (družstvo americké námořní pěchoty, boje ve Faludže, listopad 2004)

založena na vzájemné sounáležitosti členů palebných týmů než nějakých abstraktních ideálech. Historicky vzato, ozbrojené síly, které přešly na koncepci palebných týmů, mají mnohem efektivnější pěší jednotky než ozbrojené síly, které dogmaticky trvají na družstvech, jako nejnižším taktickém prvku pro vedení bojové činnosti.

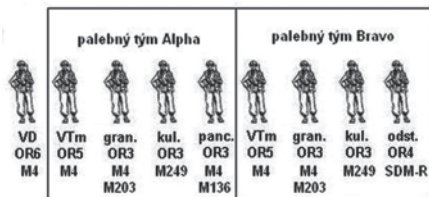
4. Družstvo a palebný tým – pozemní síly Spojených států (U.S. Army)

Pěší družstvo se skládá z devíti osob: velitele družstva (Staff Sergeant, OR6) a dvou palebných týmů o čtyřech osobách (viz obr. 1).

4.1 Organizace pěšího družstva

Hlavní úderná síla každého družstva se dělí na dva palebné týmy o čtyřech osobách.

Palebný tým se skládá z velitele (Sergeant, OR5), granátometníka (Private First Class, OR3), kulometníka (Private First Class, OR3) a (v týmu Alpha) pancéřovníka (Private First Class, OR3) nebo (v týmu Bravo) odstřelovače (Specialist, OR4).

Obr. 1

4.2 Funkční povinnosti příslušníků pěšího družstva

Velitel družstva je nejzkušenějším příslušníkem družstva a řídí pohyb a palbu družstva. Dále řídí výcvik a údržbu materiálu družstva. Zodpovídá za celkovou připravenost družstva. Jeho hlavní povinnosti jsou:

- ❑ mít přehled o počtu a vycvičenosti příslušníků a stavu materiálu družstva,
- ❑ řídit pohyb a palbu družstva a vydávat povely palebným týmům družstva,
- ❑ řídit údržbu výzbroje a výstroje družstva,
- ❑ vyžadovat pro družstvo předepsaný materiál,
- ❑ zabezpečovat rozdělení předepsaného materiálu v rámci družstva,
- ❑ pravidelně informovat velitele čety a vrchního poddůstojníka čety (zástupce velitele čety) o počtu a stavu materiálu družstva a požadavcích družstva,
- ❑ kontrolovat stav ustrojení, a výzbroje a výstroje družstva,
- ❑ řídit administrativu a logistiku družstva, vyžadovat a vydávat munici, vodu, potraviny a speciální materiál,
- ❑ předávat důležité informace velitelům týmů,
- ❑ zpracovávat a předávat situační hlášení veliteli čety nebo vrchnímu poddůstojníkovi čety (zástupci velitele čety),
- ❑ řídit výcvik jednotlivců a celého družstva.

Velitel týmu je po veliteli družstva dalším nejzkušenějším příslušníkem družstva. Řídí pohyb a palbu svého týmu. Jeho hlavní povinnosti jsou:

- ❑ řídit pohyb a palbu týmu a vydávat povely jednotlivým příslušníkům týmu,
- ❑ dílčím způsobem se podílet na řízení pohybu a palby družstva,
- ❑ dílčím způsobem se podílet na řízení výcviku jednotlivců a celého družstva,
- ❑ předávat důležité informace příslušníkům týmu,
- ❑ zpracovávat a předávat situační hlášení veliteli družstva.

Granátometník je vyzbrojen karabinou (nebo útočnou puškou) s podvěšeným granátometem. Tento granátomet umožňuje vést účinnou nepřímou palbu do vzdálenosti 350 metrů.

Může vést palbu tříštivo-trhavými granáty proti živé síle nebo lehce pancéřovaným cílům. Dále může vést palbu dýmovými granáty, ke krytí pohybu svého družstva a označování nepřátelských cílů. V noci a za snížené viditelnosti může používat osvětlovací granáty.

Kulometník je vyzbrojen lehkým kulometem. Lehký kulomet umožňuje vést účinnou dlouhodobou palbu na velké vzdálenosti. Lehký kulomet lze použít k ničení živé síly (zejména nepřátelským kulometných a protitankových týmů) a umlčování bunkrů. Krycí palba z lehkého kulometu umožňuje družstvu manévrovat.

Pancéřovník je vyzbrojen karabinou (nebo útočnou puškou) a pancéřovkou (nebo PTRS – podle aktuální potřeby). Pancéřovka umožňuje vést účinnou palbu proti obrněným cílům, bunkrům a opevněným budovám na krátké vzdálenosti. PTRS poskytuje družstvu účinný prostředek v boji proti obrněným cílům na velké vzdálenosti, v každé denní a noční době.

Odstřelovač je vyzbrojen upravenou útočnou puškou. Může vést účinnou mířenou a krycí palbu do vzdálenosti 500 metrů. Upravená útočná puška slouží k palebné podpoře družstva, mimo účinný dosah standardních karabin (útočných pušek).

4.3 Výzbroj a munice pěšího družstva

velitel družstva 5,56mm karabina M4 6× 30ranný zásobník 2× ruční granát M67 2× dýmový granát M18	
velitel týmu Alpha 5,56mm karabina M4 8× 30ranný zásobník 2× ruční granát M67 2× dýmový granát M18	velitel týmu Bravo 5,56mm karabina M4 8× 30ranný zásobník 2× ruční granát M67 2× dýmový granát M18
granátometník 5,56mm karabina M4 s 40mm granátometem M203 8× 30ranný zásobník 2× ruční granát M67 2× dýmový granát M18 8× 40mm granát	granátometník 5,56mm karabina M4 s 40mm granátometem M203 8× 30ranný zásobník 2× ruční granát M67 2× dýmový granát M18 8× 40mm granát
kulometník 5,56mm lehký kulomet M249 SAW 5× 200ranná nábojová schránka 2× ruční granát M67	kulometník 5,56mm lehký kulomet M249 SAW 5× 200ranná nábojová schránka 2× ruční granát M67
pancéřovník 5,56mm karabina M4 9× 30ranný zásobník 1× pancéřovka M136 LAW (nebo 1× PTRS FGM-148 Javelin)	odstřelovač 5,56mm útočná puška SDM-R 8× 30ranný zásobník 4× dýmový granát M18

Tab. 1: Příklad obvyklého rozdělení zbraní a munice pěšího družstva U.S. Army v Iráku

4.4 Tvary a sestavy družstva a palebného týmu

Tvary a sestavy jednotek slouží k uspořádání prvků (jednotlivců) sestavy ve vztahu jeden k druhému. Pochodové tvary a bojové sestavy usnadňují velení a řízení a zabezpečují maximální

míru ochrany. Velitelé volí vhodné pochodové tvary a bojové sestavy jednotek v závislosti na plněném úkolu, síle a výzbroji předpokládaného protivníka a terénu.

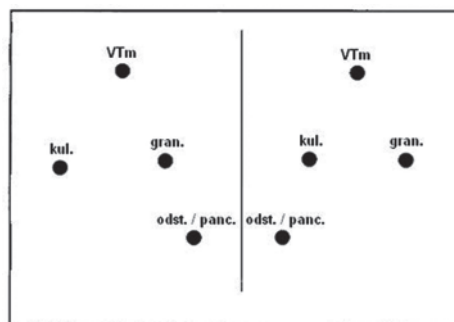
a. Palebný tým [1]

Velitel týmu obvykle postupuje v čele a tak osobním příkladem vede svůj tým (podle hesla „Dělej to co já!“). Všichni příslušníci týmu musí stále vidět svého velitele.

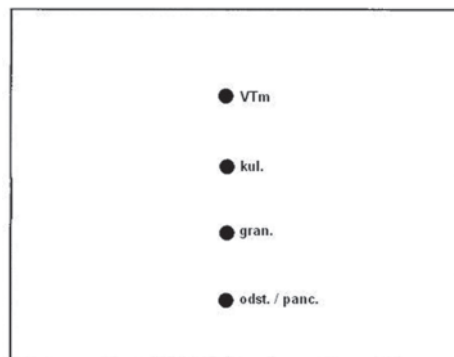
tvar/sestava	použití	velení a řízení	pružnost	palebné možnosti/ omezení	ochrana
úhlem vpřed	základní tvar palebného týmu	snadné	dobrá	umožňuje okamžitou palbu ve všech směrech	dobrá
zástup	v zastavěném prostoru, v husté vegetaci, v noci nebo za omezené viditelnosti	nejsnadnější	méně dobrá	umožňuje okamžitou palbu do boků, znemožňuje palbu do čela a do týlu	špatná

Tab. 2: Porovnání tvarů a sestav palebného týmu

- ❑ *Úhlem vpřed* je základní bojovou sestavou palebného týmu. Rozestupy mezi příslušníky týmu jsou obvykle 10 metrů. Sestava se upravuje (rozestupy mezi jednotlivci se zvětšují nebo zmenšují) podle terénu. Pokud je z důvodu těžkého terénu, špatné viditelnosti nebo jiných důvodů velení a řízení týmu v této sestavě ztíženo, velitel nařídí upravit sestavu podle potřeby. Rozestupy se upraví tak, aby všichni příslušníci týmu viděli svého velitele týmu a aby velitel týmu viděl svého velitele družstva. Jakmile se tým dostane zpět do lehčího terénu, rozvine se do předepsané sestavy (obr. 2).
- ❑ *Zástup* (obr. 3) je tvar, který palebný tým používá v případě, kdy není možné nebo vhodné použít sestavu *úhlem vpřed*.

Obr. 2: Palebný tým *úhlem vpřed*

Obr. 3: *Zástup* palebného týmu

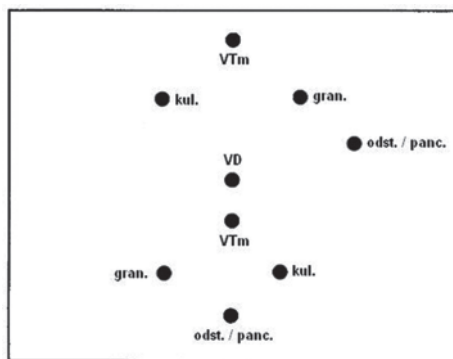
b. Družstvo [2]

Tvary a sestavy pěšího družstva slouží k uspořádání jednotlivých palebných týmů družstva.

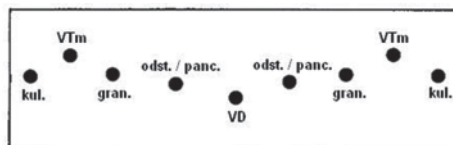
tvár/sestava	použití	velení a řízení	pružnost	palebné možnosti/omezení	ochrana
proud	základní tvar pěšího družstva	snadné	dobrá, zabezpečuje snadný pohyb a dobré rozptýlení sestavy	umožňuje okamžitou silnou palbu do boků a omezenou palbu čelně	dobrá
rojnice	v případě, kdy je potřeba maximalizovat palebnou sílu družstva	méně snadné	méně dobrá, omezený pohyb	umožňuje okamžitou silnou palbu čelně	méně dobrá
zástup	v zastavěném prostoru, v husté vegetaci, v noci nebo za omezené viditelnosti	nejsnadnější	špatná, velice omezený pohyb a špatné rozptýlení sestavy	umožňuje okamžitou silnou palbu do boků, znemožňuje palbu do čela a do týlu	špatná

Tab. 3: Porovnání tvarů a sestav pěšího družstva

- ❑ *Proud* (obr. 4) je základní bojovou sestavou pěšího družstva. Poskytuje dobré rozptýlení sestavy do boků a do hloubky a umožňuje snadný pohyb. Čelní palebný tým slouží k upoutání nepřítele. Když se družstvo pohybuje samostatně nebo jako zadní záštita čety, poslední příslušník zadního týmu provádí zadní záštitu družstva.
- ❑ *Rojnice* (obr. 5) zabezpečuje maximální palebnou sílu, pokud družstvo očekává čelní kontakt s nepřítelem.
- ❑ *Zástup* (obr. 6) je tvar, který pěší družstvo používá, v případě, kdy není možné nebo vhodné použít *proud* nebo *rojnici*. Pokud potřebuje velitel družstva zlepšit kontrolu nad družstvem, pozvednout morálku svou přítomností a být schopen provádět okamžitá rozhodnutí

Obr. 4: Proud pěšího družstva

Obr. 5: Rojnice pěšího družstva

v závislosti na situaci, přesune se obvykle v *zástupu* na druhou pozici. Zvýšit kontrolu nad zadní částí tvaru lze přesunutím velitele jednoho z týmů na předposlední pozici.

5. Družstvo a palebný tým – pozemní síly Velké Británie (British Army)

Pěší družstvo (obr. 7) se skládá z osmi osob: velitele družstva (Corporal, OR4), který je zároveň velitelem jednoho palebného týmu o čtyřech osobách, a jeho zástupce (Lance Corporal, OR3), který je zároveň velitelem druhého palebného týmu o čtyřech osobách. [3]

5.1 Organizace pěšího družstva

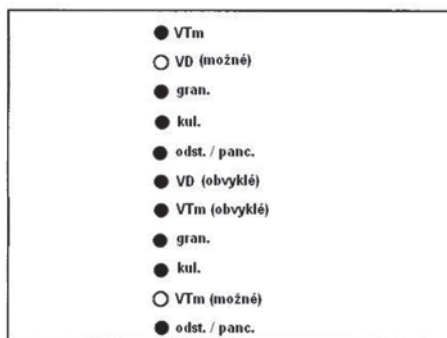
Hlavní úderná síla každého družstva se dělí na dva palebné týmy o čtyřech osobách. Palebný tým se skládá z velitele družstva (Corporal, OR4 – v týmu Charlie) nebo zástupce velitele družstva (Lance Corporal, OR3 – v týmu Delta), granátometníka (Private, OR2), kulometníka (Private, OR2) a odstřelovače (Private, OR2).

Před zavedením ručních zbraní v ráži 5,56 mm koncem osmdesátých let 20. století, bylo typické britské pěší družstvo organizováno okolo univerzálního kulometu L7. Družstvo bylo zpravidla rozděleno na tři skupiny: průzkumnou skupinu, střeleckou skupinu a kulometnou skupinu. Průzkumná skupina, která se pohybovala na čele družstva, se skládala ze dvou vojáků vyzbrojených útočnými puškami L1A1, jež vedl a v těsném závěsu následoval velitel družstva. Střelecká skupina se skládala ze tří až čtyř vojáků vyzbrojených útočnými puškami L1A1 a granátometem M79. Kulometná skupina se skládala ze zástupce velitele družstva a kulometníka vyzbrojeného kulometem L7. Univerzální kulomet L7 tvořil až 80 % palebné síly družstva.

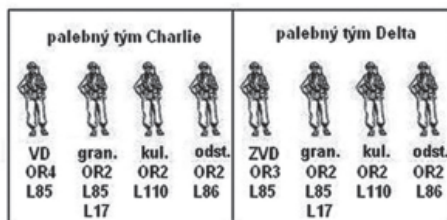
Hlavním taktickým postupem bylo dostat kulometnou skupinu do výhodné pozice a podporovat ji palbou ostatních skupin. Kulometná skupina se rozmístila v pozici, odkud měla dobrý výhled a mohla vést efektivní palbu. Mezi ostatními skupinami byla dále rozdělena munice pro kulomet, kterou podle potřeby doplňovaly kulometnou skupinu.

5.2 Výzbroj a munice pěšího družstva

Tato organizační struktura byla po zavedení ručních zbraní v univerzální ráži 5,56 mm, koncem osmdesátých let 20. století změněna. V současnosti je britské pěší družstvo vyzbrojeno 5,56mm útočnými puškami L85, 5,56mm útočnými puškami L85 s podvěšeným 40mm granátometem L17, 5,56mm zbraněmi palebné podpory (modifikovanými útočnými puškami)

Obr. 6: Zástup pěšího družstva

Obr. 7

L86 a 5,56mm lehkými kulomety L110. Většina příslušníků družstva je dále vyzbrojena ručními a dýmovými granáty, a dodatečnou municí pro lehké kulometry.

V této době také došlo k přechodu na současnou organizační strukturu pěších družstev, s dvěma palebnými týmy.

6. Pěchota, nebo mechanizované vojsko?

Organizační struktura současných nejnižších organizačních celků (četa, družstvo) pěchoty v AČR, je přetrvávajícím pozůstatkem sovětského vlivu na bývalou ČSLA a současnou AČR.

Zcela evidentním znakem tohoto přetrvávajícího vlivu je stále, 18 let po politických a sociálních změnách v roce 1989, označování *pěchoty* jako *mechanizované vojsko*. V roce 1991, kdy došlo ke zrušení Varšavské smlouvy, začala ČSLA hledat cestu jak se oprostit od vlivu sovětské vojenské doktríny. Na podzim roku 1991 došlo reorganizací k přechodu od motostřeleckých divizí k mechanizovaným divizím. V této době také došlo ke změně označování *motostřeleckého vojska* na *mechanizované vojsko*. Motostřelecké vojsko byl rusismus (z ruského *motostrel'kovye vojska*), který byl v ČSLA zaveden v roce 1966, kdy došlo k nahrazení odbornosti *pěchota* novou odborností – *motostřelecké vojsko*. Současně užívané označení *mechanizované vojsko* má tedy jasně své kořeny v Sovětské armádě padesátých let 20. století a je nanejvýš vhodné a nejvyšší čas (po 18 letech od vyvázání se ze sféry vlivu Sovětského svazu a pozdějšího Ruska), se opět přihlásit k filozofii tradičního, historického označování – *pěchota*.

Dalším negativním pozůstatkem sovětského vlivu je nepružná a zastaralá organizace nižších celků (družstvo, četa, rota). K objasnění této těžkopádnosti a nepružnosti této struktury je nezbytné uvést historický vývoj, kterým pěchota československých a později českých ozbrojených sil prošla.

V tzv. prvorepublikové armádě pěší družstvo tvořilo třináct osob. Kromě velitele družstva se jednalo o střelce z lehkého kulometu, tři tzv. pomocníky, pět úderníků a dva granátníky. Pěší četa se skládala ze tří družstev, velitele čety, zástupce velitele čety, pozorovatele s osvětlovací pistolí a spojky, celkem 43 mužů. Organizaci pěší roty kromě čtyř pěších čet dotvářel velitel roty a pomocné družstvo, složené z velitelského roje a hospodářského roje.

V československé armádě, obnovované po květnu 1945, pěší četu nejprve tvořila čtyři družstva o devíti příslušnících. Velitel družstva a jeho zástupce-mířič z lehkého kulometu měli být poddůstojníci. Družstvo dotvářel jeden vojín-střelec a šest vojínů-úderníků. Složení čety na předpokládaných 40 mužů doplňovali velitel čety (důstojník), zástupce velitele čety (poddůstojník) a dva odstřelovači (příslušníci mužstva). Část úderníků měla být vyzbrojena samopaly. Kromě pěší čety v tomto období existovaly ještě čety automaticků. Jejich složení bylo obdobné jako v případě pěších čet, pouze jeho příslušníci se místo střelců a úderníků nazývali automatickáci a byli vyzbrojeni pouze samopaly. Pěší rota se v této

Foto 4: Britské pěší družstvo při boji v Afghánistánu: v popředí velitel jednoho z týmů (buď VD, nebo ZVD) a granátometník

době měla skládat z jedné čety automatčků (1.) a dvou pěších čet (2. a 3.), minometné čety se dvěma minomety 50 mm (sedm osob), kulometné čety s 2 těžkými kulomety (11 osob), zdravotní hlídky (5 osob) a velení roty (velitel, výkonný rotmistr, účetní rotmistr a dva odstřelovači), celkem 148 osob.

Organizace přijatá v říjnu 1947 uváděla pěší četu v síle tří družstev. Každé z pěších družstev disponovalo lehkým kulometem. Do složení pěší roty dále patřily tři pěší čety a pomocné družstvo. Samopalníci (dříve automatčci) byli soustředěni v samopalné četě přímo podřízené veliteli praporu. Počet osob v pěší rotě je uváděn: čtyři důstojníci, dva rotmistři, tři dělesloužící poddůstojníci a 88 vojáků prezenční služby, celkem 97 osob.

V padesátých letech pěší družstvo čítalo devět osob a skládalo se z velitele (četař), střelce z lehkého kulometu (svobodník), nabíječe (vojín), tzv. výtečného střelce (vojín), jednoho úderníka vyzbrojeného samopalem (vojín) a čtyř úderníků vyzbrojených puškou (vojíni). Pěší četu kromě jejího velitele (nadporučík) a jednoho odstřelovače tvořily tři pěší družstva, celkem 29 osob. Do složení pěší roty kromě tří pěších čet náležely kulometná četa (disponovala dvěma těžkými kulomety) a velitel roty (kapitán) s tzv. staršinou (poddůstojník), tj. bývalým výkonným rotmistrem. V roce 1954 došlo k přejmenování pěších jednotek na střelecké a později i reorganizaci kulometné čety na četu doprovodných zbraní. Organizace mechanizovaných družstev a čet v letech 1951 až 1958 byla v podstatě obdobná. Od svých „pěších“ protějšků se lišily pouze přidělením obrněné nebo automobilní techniky ke své přípravě.

V šedesátých letech se složení základních jednotek pěchoty změnilo vzhledem k postupnému zavedení obrněných transportérů. Střelecké družstvo tvořilo osm osob – velitel (četař), kulometník (svobodník), nabíječ (vojín), odstřelovač (vojín), dva střelci (vojíni), pancéřovník (vojín) a pomocník pancéřovníka – nosič munice (vojín). Střelecká četa se skládala ze tří družstev a velitele (nadporučík), společně s dvěma mechaniky-řidiči obrněných transportérů (vojíni), celkem 27 osob. Protože přepravní kapacita prvních nevyzbrojených verzí OT-64 SKOT činila až 20 osob, byla střelecká četa převážena pouze ve dvou vozidlech. Střeleckou rotu tvořil velitel roty (kapitán), staršina (četař), velitelské družstvo (velitel družstva/četař, starší mechanik-velitel postavení vozidel/desátník, písař/správce materiálu/svobodník, dva odstřelovači-pozorovatelé/svobodníci), tři střelecké čety a četa doprovodných zbraní (kulometné družstvo se dvěma těžkými kulomety a tarasnicové družstvo s tarasnicemi T-21). V roce 1963 se uskutečnilo přejmenování střeleckých jednotek na motostřelecké.

Vyzbrojení transportérů OT-64 koncem šedesátých let střeleckou věží s velkorážním kulometem 14,5 mm a spráženým kulometem 7,62 mm ovlivnilo počty a vnitřní složení motostřeleckých družstev. Četu nadále tvořila tři družstva po 10 příslušnících. Družstvo zahrnovalo velitele, osádku obrněného transportéru a tzv. roj. Osádku tvořili řidič obrněného transportéru, střelec z lafetovaných zbraní (tzv. kulometník OT) a pomocník střelce z lafetovaných zbraní (tzv. nabíječ OT). Roj, který byl po svém sesednutí z vozidla určen k vedení boje pěšky, představovali dva kulometníci s 7,62mm univerzálními kulomety vz. 59, dva samopalníci vyzbrojení samopaly 7,62 mm vz. 58, střelec z pancéřovky RPG-7 a pomocník pancéřovníka, který kromě samopalu vz. 58 nesl munici pro RPG-7. Celkem motostřeleckou četu na OT včetně jejího velitele představovalo 31 osob.

Po zavedení bojových vozidel pěchoty od poloviny sedmdesátých let motostřeleckou četu i nadále tvořila tři družstva, ovšem v částečně změněném složení. Motostřelecké družstvo opustili kulometník OT a nabíječ OT, které nahradil tzv. střelec-operátor lafetovaných zbraní BVP-1, tj. 73mm kanonu, 7,62mm spráženého kulometu PKT a PTRS Maljutka. Kromě toho v motostřelecké četě vznikla funkce zástupce velitele čety, který měl velet vozidlům po sesednutí tzv. rojů

a řídit jejich skryté přesunování terénem. Celkem motostřeleckou četou na BVP tvořilo 29 osob. [4]

V roce 2008 tvoří mechanizované družstvo devět osob – velitel (podpraporčík) vyzbrojený samopalem, střelec-operátor (nadrotmistr) vyzbrojený samopalem, starší řidič (rotmistr) vyzbrojený samopalem. V roji (který tvoří výsadek) mechanizovaného družstva je velitel (štábní rotmistr) vyzbrojený samopalem, odstřelovač

(rotný) vyzbrojený samopalem nebo odstřelovací puškou, kulometník (rotný) vyzbrojený lehkým kulometem, pancéřovník (rotný) vyzbrojený pancéřovkou a samopalem, pomocník pancéřovníka (rotný) vyzbrojený samopalem a střelec (rotný) vyzbrojený samopalem.

Výsadkové družstvo tvoří šest osob – velitel (štábní rotmistr) vyzbrojený samopalem, odstřelovač-specialista (nadrotmistr) vyzbrojený odstřelovací puškou a pistolí, kulometník (rotný) vyzbrojený lehkým kulometem a pistolí, pancéřovník (rotný) vyzbrojený pancéřovkou a samopalem, střelec (rotný) vyzbrojený samopalem a brokovnicí a řidič (rotný) vyzbrojený samopalem.

Z uvedeného přehledu historického vývoje tedy vyplývá, že nejprogresivnější organizační strukturu měla pěchota po ukončení druhé světové války (v roce 1945), kdy byla, na základě bojových zkušeností, přepracována ne zcela vyhovující organizace prvorepublikové pěchoty. Progresivní bylo zejména soustředění odstřelovačů v přímé podřízenosti velitele roty a existence zástupců velitelů čet v poddůstojnických hodnostech. Po roce 1947 dochází k postupnému úpadku pěchoty z důvodu převzetí nepružného sovětského modelu organizace a propadu v kvalitě výcviku. Začíná se stále více spoléhat na podporu pěchoty obrněnými vozidly – obrněné transportéry a bojová vozidla pěchoty – a klasický výcvik lehké pěchoty stagnuje nebo upadá. V šedesátých letech 20. století bylo přímo součástí doktríny tvrzení, že palba pěchoty je základním prostředkem k ničení nepřítele v boji. Z toho plyne vážnost (i když ne vždy kvalita), jaká se přikládala střelecké a taktické přípravě pěchoty. V osmdesátých letech byl tento postulát změněn na tvrzení, že palba motostřeleckých jednotek složená z palby pěchotních zbraní a výbroje organických obrněných vozidel je základní metodou ničení mechanizovaných a obrněných sil nepřítele. Vážnost zůstala, ale došlo k přeměně s důrazem na schopnosti palebné spolupráce mezi pěchotou a obrněnou technikou. Tímto přenesením těžiště na střelbu z lafetovaných zbraní obrněných vozidel došlo k úpadku ve výcviku pěchoty.

Zatímco v tehdejších armádách NATO však obrněná vozidla slouží pouze k přepravě a podpoře pěchoty a hlavní údernou silou zůstává sesednuté pěší družstvo, v ČSLA se stávají hlavní údernou silou obrněná vozidla a sesednutá pěchota již tvoří pouze podporu (např. při boji v lese, ve městě apod.). V armádách NATO se nikdy příliš nepočítalo, že pěchota povede bojovou činnost z vozidel (střílnami) a obrněná vozidla NATO k tomuto obvykle nebyla ani konstruována nebo

Foto 5: Výsadkové družstvo ČSLA při výcviku v osmdesátých letech 20. století

toto nebylo považováno za důležité (např. v roce 1988, při modifikaci amerických BVP M2A1 Bradley na verzi M2A2, došlo k zaslepení střelen v prostoru roje přídatným pancířem).

7. Shrnutí

Je nezbytné, aby i AČR reflektovala skutečnost, že je již od počátku roku 2005 plně profesionalizovanou organizací a ustoupila od organizačních struktur, které byly před několika dekádami vytvořeny pro potřeby braneckých ozbrojených sil, jejichž úkolem byl masový útok směrem na západ od našich hranic. Je třeba se zabývat i dalšími otázkami: Kdy budou příslušníci AČR vyzbrojeni kvalitními a moderními ručními zbraněmi? Kdy začne AČR změnami v organizaci nižších stupňů (družstvo, četa, rota) brát do úvahy nové požadavky, vyplývající z vedení činností na soudobých válčistiích? Lze jen doufat, že brzy, aby neplatilo tvrzení, že se každá armáda připravuje na minulou válku.

8. Závěr: Možná východiska

I. Doktrinální změny

1. Ustoupit od pojetí, že obrněná vozidla tvoří hlavní údernou sílu mechanizovaných jednotek a přejít na koncepci, že hlavní údernou silou mechanizovaných jednotek je pěchota.
2. Změnit odbornost „mechanizovaná“ na odbornost „pěchota“, neboť v AČR je více druhů pěchoty (např. výsadková, lehká motorizovaná a do budoucna – po zavedení kolových obrněných transportérů – i těžká motorizovaná) než pouze mechanizovaná pěchota.
3. Změnit názvy útvarů a jednotek z „mechanizovaný“ a „mechanizovaná“ na „mechanizovaný pěší“ a „mechanizovaná pěší“, např. 71. mechanizovaný pěší prapor.
4. Před zavedením OT (pravděpodobně 8×8 Pandur II) do výzbroje AČR, provést experimentální cvičení na simulační technice, které by sloužilo jako podklad pro tvorbu optimální organizační struktury a úpravu předpisů Vševojsk-1-3, Vševojsk-1-4 a Vševojsk-1-5. Na změny organizační struktury, a zejména taktiky bude mít bezpochyby vliv vyšší mobilita, účinnější zbraňové systémy s delším dosahem (např. PTRS Spike), kvalitnější systémy řízení palby a přístroje pro termální vidění.

II. Organizační změny

5. V případě přijetí teze, že hlavní údernou silou mechanizovaných jednotek je pěchota, je nezbytné, aby velitel mechanizovaného družstva sesedal z bojového vozidla společně s pěchotou.

6. Změnit organizační strukturu pěších družstev takto:

Mechanizované družstvo:

- velitel vozidla (nadrotmistr, OR4) – ve vozidle,
- střelec-operátor (rotmistr, OR4) – ve vozidle,

- ☐ řidič (rotný, OR3) – ve vozidle,
- ☐ velitel družstva – velitel 1. týmu (štábní rotmistr, OR5) – v roji,
- ☐ kulometník (rotný, OR3) – v roji,
- ☐ odstřelovač (rotmistr, OR4) – v roji,
- ☐ zástupce velitele družstva – velitel 2. týmu (nadrotmistr, OR4) – v roji,
- ☐ kulometník (rotný, OR3) – v roji,
- ☐ střelec (rotný, OR3) – v roji,

6a. Z organizační struktury družstva vyřadit pancéřovníka. Místo toho každému družstvu přidělit několik jednorázových RPTZ (např. RPG-75, popřípadě nově zavedený prostředek). Hlavní údernou sílu mechanizovaného družstva při boji proti obrněným cílům tvoří PTRS nebo rychlopalný kanon BVP nebo (do budoucna) OT. Z tohoto důvodu je organický pancéřovník v organizační struktuře mechanizovaného družstva již anachronismus. Případné RPTZ je vhodné zařadit na vyšší organizační stupeň (četa, rota) do samostatného družstva (čety) zbraní.

6b. V případě zavedení OT 8×8 Pandur II, sloučit funkci velitele vozidla a střelce-operátora v jednu.

Výsadkové družstvo:

- ☐ velitel družstva – velitel 1. týmu (štábní rotmistr, OR5)
- ☐ kulometník (rotný, OR3)
- ☐ odstřelovač (rotmistr, OR4)
- ☐ zástupce velitele družstva – velitel 2. týmu (nadrotmistr, OR4)
- ☐ pancéřovník (rotný, OR3)
- ☐ řidič (rotný, OR3)

III. Materiální změny

7. Přezbrojit AČR moderními ručními zbraněmi ve standardizovaných rážích zavedených v NATO (9×19mm, 5,56×45mm, 7,62×51mm, 12,7×99mm, 40×46mm atd.). Není potřeba draze nakupovat nové zbraně. V současné době je v mnoha ozbrojených silách NATO přebytek ručních zbraní (v důsledku snižování početních stavů) a je proto možné tyto starší, přesto stále kvalitní zbraně získat za velice výhodnou cenu, popřípadě zdarma.
8. Zavést do výzbroje pěších družstev granátomet, který lze podvěsit pod útočnou pušku.
9. Vybavit ruční zbraně pěších družstev optickými zaměřovacími přístroji (optické zaměřovače, kolimátory apod.).
10. Nahradit jednorázovou pancéřovku RPG-75 výkonnějším typem jednorázové pancéřovky, popřípadě jednorázové pancéřovky s termobarickou střelou. Vzhledem ke stále vyšší možnosti vedení bojové činnosti v zastavěném prostoru je nezbytné, aby těmito RPTZ bylo možné vést palbu z budov.

Poznámky a literatura:

- [1] 2-7. *Fire Team Formations*, U.S. Army FM 7-8 Infantry Rifle Platoon and Squad.
[2] 2-8. *Squad Formations*, U.S. Army FM 7-8 Infantry Rifle Platoon and Squad.
[3] Prezentace vrchního praporčíka britského vojenského poradního a výcvikového týmu v České republice W01 Roba Mathewse ze dne 20. 11. 2007.
[4] Převzato z: MINAŘÍK, Pavel, dotaz č. 169, http://www.vojenstvi.cz/vasedotazy_12.htm.

Příloha: Hodnostní ekvivalenty dle normy STANAG 2116

Hodnost (kód NATO)	Armáda Spojených států (U.S. Army)	Armáda Velké Británie (British Army)	Armáda České republiky
OR9	Sergeant Major of the Army, Command Sergeant Major, Sergeant Major	Warrant Officer First Class	štábní praporčík
OR8	First Sergeant, Master Sergeant	Warrant Officer Second Class	nadpraporčík
OR7	Sergeant First Class	Staff Sergeant	praporčík
OR6	Staff Sergeant	Sergeant	podpraporčík
OR5	Sergeant		štábní rotmistr
OR4	Corporal, Specialist	Corporal	nadrotmistr
OR3	Private First Class	Lance Corporal	rotný, rotmistr
OR2	Private (PV2)	Private (Class 1-3)	svobodník, desátník, četař
OR1	Private (PV1)	Private (Class 4)	vojín

Použité zkratky:

VD – velitel družstva

VTm – velitel týmu

gran. – granátometník

kuL – kulometník

panc. – pancéřovník

odst. – odstřelovač

odst. / panc. – odstřelovač / pancéřovník (podle toho, který z nich je v sestavě týmu)

OR – Other Ranks (AmE: Enlisted Men) – všechny hodnosti, praporčík, poddůstojník, kromě důstojníků a generálů.

Může se psát buď dohromady, bez mezery (OR1), nebo s mezerou či rozdělovníkem (OR 1, OR-1).